

Данильчук Віталіна Романівна,
*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри методики
викладання і змісту освіти Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти, м. Рівне*

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО УРОКУ ІСТОРІЇ

В умовах нової української школи важливу роль відіграє вміння учнів аналізувати свою роботу, висловлювати власне ставлення до здобутих знань, умінь і навичок [2; 4]. Саме тому важливою складовою сучасного уроку історії вважають рефлексію.

У перекладі з латинської «рефлексія» означає «звернення назад», відображення, бачення себе очима іншого. Існує низка підходів до пояснення сутності цього поняття. Однак, у найзагальнішому розумінні, рефлексія трактується як роздуми людини, спрямовані на аналіз самої себе – власних станів, своїх вчинків і минулих подій.

Рефлексія в педагогіці – це, з одного боку, самоаналіз діяльності та її результатів з подальшим прогнозуванням майбутнього навчання; з іншого – важливий компонент уроку, під час якої учні осмислюють відкриті й усвідомлені ними на занятті ідеї [1, с. 14-18]. Рефлексія на уроці – це спільна діяльність учнів і вчителя, яка дає змогу вдосконалювати навчальний процес, орієнтуючись на особистість кожного учня.

Існує низка підходів до класифікації рефлексії: за змістом, за способом проведення, за сферою людської сутності, за формою діяльності. Найбільш поширеною є класифікація залежно від функцій, згідно з якою розрізняють: рефлексію настрою та емоційного стану; рефлексію діяльності; рефлексію змісту навчального матеріалу [3, с. 45-48].

Рефлексія настрою і емоційного стану проводиться на початку уроку для налагодження позитивної атмосфери у класі, емоційного контакту з кожним окремо та з усіма учнями в цілому, для визначення готовності до сприйняття нового матеріалу, а також вкінці уроку.

Серед вправ, які доцільно використовувати на уроках історії для проведення такої рефлексії: «Три обличчя», «Світлофор», «Рефлексивна руханка», «Сонечко», «Щоденник вражень», «Квітова галявина» та ін.

Рефлексія діяльності як структурний компонент уроку історії дає можливість осмислити способи та прийоми роботи з навчальним матеріалом, знайти найефективніші та раціональні з них. Цей вид рефлексії можна використовувати впродовж усього уроку. В означеному контексті дієвими є вправи: «Рефлексивна мішень», «Сходинки успіху», «Океан успіху», «Ліхтарик», «Комплімент», «Із заплученими очима», «Якби я був чарівником», «Однохвилинне есе», «3 М+Д», «Скринька відгуків і пропозицій» тощо.

Рефлексія змісту навчального матеріалу полягає у виявленні рівня усвідомлення змісту уроку. Вона допомагає вчителю дізнатися наскільки продуктивним був урок для учнів. Серед інструментів, які доцільно використовувати: «Незакінчене речення», «Бортовий журнал», «Плюс, мінус, цікаво», «Синквейн» («Сенкан»), «Фішбоун», «Зірки мудрих істин», «Акрослово», «Долонька», «Ромашка Блума», «Шість капелюхів», «Мапа тіла», «Влог-рефлексія», «Саморефлексія», «SMS», «Пауза для роздумів», «Картинна галерея», «Квиток на вихід», «Дерево спогадів», «Вир пам'яті» ті ін. [5, с. 195-199; 6].

Таким чином, рефлексія є необхідною і дуже важливою складовою сучасного уроку історії. Її застосування в освітньому процесі допомагає його учасникам проаналізувати свою діяльність й зробити висновок про її результативність. У шкільній практиці є чималий арсенал методичних прийомів для здійснення усіх видів рефлексії.

Література

1. Губа Н. О. Рефлексія: проблематика формулювання концепту. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2024. Вип. 3. С. 13-19.
2. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

3. Ковальова К. І., Богадьорова Л. М. Рефлексія як структурна одиниця уроку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: педагогічні науки*. 2018. Вип. № 82. С. 45-48.

4. Концепція Нової української школи. URL: <https://bit.ly/3nJnbhU>

5. Парфілова С., Крезора К. Організація рефлексивної діяльності молодших школярів з використанням стратегій критичного мислення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 7 (111). С. 189-201.

6. Полонська Т. К. Особливості використання рефлексії у процесі компетентісно орієнтованого навчання іноземної мови у 5–6 класах гімназії. URL: <https://bit.ly/4i5ZwDQ>.

Омельчук Олена Ростиславівна,

директор Обарівського ліцею Городоцької сільської ради Рівненського району Рівненської області

Ляховчук Наталія Михайлівна,

заступник директора з навчально-виховної роботи Обарівського ліцею Городоцької сільської ради Рівненського району Рівненської області

Зарічнюк Наталія Ростиславівна,

заступник директора з виховної роботи Обарівського ліцею Городоцької сільської ради Рівненського району Рівненської області

ПРАВОВЕ ТА ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ОБАРІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ

З метою підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу з питань безпеки в умовах дії воєнного стану в країні та відповідальності за вчинення неправовірних дій в Обарівському ліцеї систематично проводиться просвітницька робота із здобувачами освіти та їх батьками, щодо відповідальності за вчинені протиправні